

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

kunta

Vastaajatahon virallinen nimi

Puolangan kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Harri Peltola, pormestari, 0400 214390, harri.peltola@puolanka.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Puolangan kunnanhallitus, 17.9.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Sote-uudistus ei huomioi riittäväällä tavalla ihmisten erilaisia palvelutarpeita ja kuntien erilaisuutta. Palvelujen parempi saatavuus ja yhdenvertaisuus ei toteudu ilman asiakaslähtöistä toimintaa ja monituottajamallia, jossa mukana ovat julkinen, yksityinen ja kolmas sektori. Palvelujen saavutettavuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Eriarvoisuus on vaarassa jopa lisääntyä uudistuksessa, sillä uudistus ei tue eikä määrittele riittäväällä tavalla lähipalvelujen säilymistä ja kehittymistä keskusseutujen ulkopuolisilla alueilla, tällöin palvelujen tosiasiallinen saavutettavuus on ratkaisevaa.

Terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen edellyttää myös kuntien järjestämisvastuulle jäävien palvelujen ja niiden rahoituksen turvaamista. Sote-uudistuksella voidaan vaikuttaa vain pieniltä osin väestön hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseen. Muita tekijöitä ovat muun muassa turvallisuus, työllisyys, koulutus, asuminen, vapaa-aika, ympäristö sekä osallistuminen ja mielekkään toiminnan mahdollisuudet.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Fyysisesti lähellä sijaitsevat lähipalvelut ovat myös keskusseutujen ulkopuolisten alueiden elinehto kriittisissä palveluissa, kuten pelastustoimessa. Nyt riski on, että uudistus heikentää lähipalveluja ja vaarantaa ihmisten turvallisuutta keskusseutujen ulkopuolella. Riskinä uudistuksessa on muun muassa vasteaikojen piteneminen.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on valtion ohjauksen merkittävä lisääminen. Palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta alueellisesti ja paikallisesti koskevat osiot ovat vajavaisesti määriteltyjä sekä tavoitteiden, että toimenpiteiden osalta. Lakiluonnos keskittyy kansallisen ohjausmekanismin ja suorituskyvyn parantamiseen unohtaen kansalaisten tasa-arvon ja turvallisuuden kannalta elintärkeän alueellisen ja paikallisen pelastustoimen. Olennaista ei ole valtakunnallisen ohjausmekanismi, vaan uudistuksessa tulee keskittyä alueellisista tarpeista lähtevien ratkaisujen kehittämiseen.

Esityksen vaikutuksia valmiuteen ja varautumiseen ei pelastustoimen osalta ole kuvattu lainkaan. Rahoituskriteeristö, jossa säädöstasolle on määritetty riskitasoihin liittyviä rahoitusperusteita rajoittaa mahdollisuuksia alueellisten ja paikallisten riskiperusteiden sekä palvelutarpeiden huomioimiselle. Nykymuodossa esitys muodostaa merkittävän jännitteen alueellisen palvelutarpeen ja paikallisten riskien ja valtion ohjauselementtien välille.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Ehdotuksella on tarkoitus luoda edellytykset itsehallinnolle kuntia suuremmalla alueella sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien toteutumiselle sote-maakunnan toiminnassa. Maakuntalain säännökset valtuuston vaaleista, päätöksenteosta ja asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksista vastaavat pitkälti kuntalain säännöksiä. Itsehallinnon ja demokratian kannalta olennaista on kuitenkin se, millaista päätösvaltaa maakunnan vaaleilla valituilla valtuutetuilla ja muilla päätöksentekijöillä on todellisuudessa. Pitkien etäisyyksien alueella kaukana keskuspaikasta sijaitsevien kuntien asukkaiden vaikutusmahdollisuus on liki olematonta, he eivät saa edustajaa valtuustoon eivätkä muihin päätöksentekokoelimiin, vaan väkirikkaammat keskusseudut miehittävät ne. Tämä asia näkyi jo selvästi Kainuun hallintokokeilun aikana kuntamme osalta.

Syvälle palvelujen järjestämiseen ulottuva ministeriön ohjaus, maakunnan rahoitusmalli sekä yksityisten ja kolmannen sektorin merkittävä poissulkeminen palvelutuotannosta rajoittavatt sekä kuntalaisten palveluja, että vaikutusmahdollisuuksia. Maakunnalla tulee olla itsenäisempi oikeus päättää palvelujen järjestämisestä ja mahdollisuus sopia kuntien, yritysten ja kolmannen sektorin kanssa palvelujen tuottamisesta.

Kuntalaisilta vaaditaan entistä enemmän aktiivisuutta ja perehtyneisyyttä, mikäli hän haluaa vaikuttaa paikallisiin ja alueellisiin asioihin. Demokratiaa uhkaa myös lain tuoma sääntely, joka rajoittaa kuntien mahdollisuutta päättää veroprosentistaan vuodelle 2023.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Kunnat ja maakunnat ovat tulevaisuudessa samaa menoerää suhteessa valtioon (paikallishallinto), joten jos maakuntien rahoitus ei riitä, syntyy uhka kuntien valtionosuuksille.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnalle siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei [Kommentit: 1. Toimitilojen hallinnointi on alkuvaiheessa tarkoituksen mukaisinta järjestää paikallisella tasolla ja myöhemmin alueellisella tai valtakunnallisella tasolla. 2. Ehdotuksen

mukainen tiukka investointien rahoitusmalli, jossa pohjana laskennallinen lainojen hoitokate ja olemassa olevien lainojen määrä, voi aiheuttaa maakunnille ongelmia toteuttaa kehittämisen kannalta välttämättömät investoinnit. Varsinkin mikäli maakunnalle siirtyvä poistonalainen käyttöomaisuus on jo elinkaarensa päässä, pelkästään poistojen varaan rakennettu korvausinvestointien rahoitusmalli ei ole riittävä. Rahoitus ei voi pohjautua pelkkiin laskennallisiin tunnuslukuihin vaan sen tulee perustua todelliseen tarpeeseen.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Sote-maakuntalain 8§ sisältäisi säännökset tehtävien siirrosta maakunnan ja kuntien välillä, lähtökohtana maakunnan ja kuntien tehtävien täydellinen eriyttäminen. Maakuntalaissa tulee sallia maakunnille ja kunnille mahdollisuus sopia tehtävien järjestämisvastuun siirtämisestä maakunnalta kunnalle ja päinvastoin. Tehtävien siirrosta kunnilta maakunnille tulee edellyttää kaikkien kuntien suostumusta, enemmistöpäätöksin siirtoa ei tule mahdollistaa mikäli jokin kunta vastustaa sitä. Tarpeeton rajoittava sääntely jäykistää toimintaa, vähentää tehokkuutta ja heikentää merkittävästi alueiden ja kuntien erilaisten olosuhteiden huomioimista.

Kunnan ja sote-maakunnan välisen yhteistyön varmistamiseen ei lakiluonnoksessa ole kiinnitetty riittävästi huomiota, eikä esitetty säädös yksistään turvaa tarkoituksenmukaisten yhteistyörakenteiden ja toimintamallien muodostumista. Esitystä tulisi täydentää siten, että neuvotteluelvoituksen lisäksi sote-maakunnan ja kuntien tulisi sopia yhteistyön edellyttämistä yhteistoimintarakenteista toimintamalleista sekä tiedonkulusta.

Investointien osalta on tärkeää, ettei investoinneista ja lainanotosta päättäminen keskity liiaksi, vaan maakunnan valtuudet riittävät järkevään investointien toteuttamiseen sekä pitkällä aikavälillä, että myös nopeita ratkaisuja edellyttävissä tilanteissa.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen tulisi huomioida valmistelussa keskeiseen asemaan, nyt riskinä on, että tässä ennaltaehkäisevässä työssä vastuut, velvoitteet ja kannustimet jäävät epäselviksi ja pahimmassa tapauksessa luodaan päällekkäisiä byrokraattisia rakenteita. Painopiste tulisi olla paikallisessa ja alueellisessa toiminnassa.

Kysymys 8 talouden ohjausjärjestelmä

Maakuntien valtionrahoituksen yleiskatteellisuus on lähtökohtaisesti oikea ratkaisu, mutta esitys että palvelutarpeen muutoksesta otetaan huomioon van 80% aiheuttaa maakunnille merkittäviä

rahoituspaineita. Maakunnan itsemääräämisoikeus on vähäinen johtuen siitä, että maakuntien rahoitus on lähes kokonaan valtion rahoitusta. Maakuntien verotusoikeus vahvistaisi maakuntien taloudellisia kannustimia ja mahdollistaisi investointien ohjausta ja rahoitusta koskevan ohjausjärjestelmän keventämisen, tällöin tulee kuitenkin huomioida tasausjärjestelmä kuten nykyisinkin verotulojen osalta on käytössä. Tiukka valtionohjaus jäykistää rakenteita, rajoittamalla maakuntien liikkumatilaa ja pahimmillaan se heikentää palveluja, estää huomioimata paikallisia olosuhteita ja ratkaisumalleja ja lisää kustannuksia.

Maakuntien rahoituksen ollessa valtionrahoitusta maakuntien ohjaus on lähes samaa ohjausta, mitä valtio käyttää omiin virastoihinsa. Maakunnat käyvät ministeriöiden kanssa vuosittaiset ohjausneuvottelut ja menettely lähenee tulossopimusneuvottelumenettelyä, jota kuntiin ei voi soveltaa niiden itsehallinnon vuoksi. Esitetysissä mallissa valtiolla olisi hyvin laajat mahdollisuudet puuttua maakuntien operatiivisiin päätöksiin. Maakuntien mahdollisuus sopia työnjaosta kuntien kanssa on liian rajoitettua, sillä alueilla erilaiset paikalliset olosuhteet huomioivat työnjaot ovat perusteltuja, kunhan ne perustuvat kuntien päätöksiin.

Kysymys 9 lainanottovaltuudet ja investointien ohjaus

Ehdotettu investointien ohjaus- ja rahoitusjärjestelmä ei kohdenna investointeihin käytettävissä olevia resursseja eri maakuntien investointitarpeiden mukaisesti. Investointeja olisi ehdotetussa järjestelmässä mahdollista toteuttaa erittäin rajoitetusti. Ehdotettu ratkaisu ei todennäköisesti mahdollista kaikissa maakunnissa edes nykyisten toimitilojen asianmukaista ylläpitoa. Mikäli maakunta ei kykene huolehtimaan investoinneista ja se vesittää myös uudistuksen keskeisen tavoitteen palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta ja saavutettavuudesta sekä asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan. Etenkin harvaan asutulla maaseudulla tilanne on erittäin ongelmallinen pitkien etäisyyksien vuoksi, jos perusterveydenhuollon palveluja ja sosiaalipalveluja ei pystytä järjestämään lähipalveluina.

Maakuntien investointien ohjaus- ja rahoitusjärjestelmä tulisi valmistella siten, että vain taloudellisesti merkittävät investoinnit olisivat valtionohjauksessa, mutta korjausinvestoinnit jäisivät maakuntien harkintaan.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

ei pääosin

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

ei pääosin [Säädökset turvaavat saatavuuden mutta saavutettavuus heikentyy joka tapauksessa harvaan asutuilla seuduilla.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Haasteena tulee olemaan se, miten maakunta pystyy huolehtimaan kansalaisten palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä pääosin

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei pääosin

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä pääosin

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Esitys järjestämisen rajaamisesta ei lähde näkemyksemme mukaan asiakaslähtöisestä ajattelusta, vaan pahimmillaan keinotekoinen rajaus estää luontaisen yhteistyön ja palveluissa tarvittavat paikalliset ratkaisut ja ketteryden.

Sote-järjestämislaissa säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta siten, että palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuna palvelukokonaisuuksina sekä sote-maakunnan väestön tarpeet huomioiden lähellä asiakasta. Lakiesityksessä ei kuitenkaan määritellä tarkemmin lähipalvelujen käsitettä. Lähipalveluja ei ole määritelty riittävän selkeästi kuin koulupsykologin ja -kuraattorin osalta. Lähipalvelujen tarpeen tunnistaminen, ja riittävän palvelujen saatavuuden takaava määrittely on keskeinen osa uudistuksen perustuslainmukaiseen ja kansalaisten ja alueiden kannalta tasavertaiseen toteutumiseen.

Vaatus sote-maakunnan riittävästä osaamisesta, toimintakyvystä ja valmiudesta vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä on periaatteena ymmärrettävä. Tavoitteena on vahva järjestäjä, mutta ehdotuksessa pyritään sääntelemään pitkälle menevällä ja tulkinnanvaraisella tavalla sitä, kuinka palvelut tulee järjestää. Yhtäältä ehdotuksen mukaan järjestämisvastuuseen kuuluisi oikeus valita palveluntuotantotapa oman tuotannon ja yksityisen tai kolmannen sektorin palveluntuottajien välillä. Toisaalta päätösvaltaa rajattaisiin omaa tuotantoa koskevalla erittäin tulkinnanvaraisella säännöksellä. Ehdotuksen perustelujen mukaan oman tuotannon tulee olla riittävän laajaa sekä osaamisen puolesta kattavaa, että sote-maakunta kykenee sopeuttamalla omaa palvelutuotantoaan huolehtimaan myös häiriötilanteissa vaarantuvista palveluista. Esimerkiksi perustelujen toteutus siitä, että yksityisen palveluntuottajan konkurssitilanteessa sote-maakunnan tulee kyetä huolehtimaan kyseisistä palveluista oman palvelutuotantonsa kautta on kohtuuton vaatimus. Palvelujen kustannustehokkuuden vuoksi sote-maakunta ei voi olla velvollinen pitämään ylikapasitettia erilaisten häiriötilanteiden varalta, kun huomioidaan vielä, että säännöksessä edellytetään sote-maakunnalta järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi riittävää omaa palvelutuotantoa. Esimerkiksi yksittäisen palveluntuottajan konkurssitilanteessa palveluista voidaan huolehtia oman tuotannon ohella muiden yksityisten palveluntuottajien kanssa. Kunnat lähtevät jo nykyisin varautumisen suunnittelussa usein siitä, että häiriötilanteessa käytetään oman tuotannon lisäksi myös muita palveluntuottajia, niin myös Puolangalla.

Vaatus siitä, että hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että sote-maakunta pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta on tulkinnanvarainen ja vaatii täsmennystä. Järjestämisvastuuseen liittyy lähtökohtaisesti vastuu myös ostopalveluista. Nykyisellä muotoilulla lakiesitys antaa sen käsityksen, että palvelutuotannossa edellytetään päällekkäistä kapasitettia, mikä olisi kustannusten näkökulmasta kestävä tilanne.

Vaatus siitä, että sote-maakunta ei saa hankkia yksityiseltä palveluntuottajilta palveluja, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä on kestävä tilanne. Lain tulkinnan mukaan esimerkiksi lääkärit eivät voisi toimia yksityisissä tai julkisomisteisissa yhtiöissä virkavastuussa. Tämä on merkittävä ongelma, jossa

olemassa oleville kuntien paikallisesti hyvin toimiville yhteistyömuodoille yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on olemassa hyvät ja toimivat käytänteet, jotka tällä rajoitustoimenpiteellä pakotettaisiin purkamaan. Julkisen vallan käyttöä sisältyy esimerkiksi lastensuojelujensijaishuoltoon, kehitysvammaisten erityishuoltoon sekä ikääntyneiden asumispalveluihin. Vammaisten ympärivuorokautisen hoidon asumispalveluista yksityisten osuus on maassamme 48,9%. Ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoidon asumispalveluista yksityisten osuus on maassamme vähintään 33,9% käyttökustannuksista.

Suomessa on hoiva-alan yrityksiä noin 18 000, joista Puolangalla viisi. Sen lisäksi, että lakiesitys heikentäisi toteutuessaan asiakkaiden palveluja ja rikkoisi hyviä paikallisia käytäntöjä, joita on onnistuneesti tehty palvelujen turvaamiseksi, se merkitsisi kuoliniskua useille yksityisille ja kolmannen sektorin toimijoille, vaikuttaen siten myös erittäin kielteisesti kuntien elinvoimaisuuteen.

Tällaisenaan pykälä tulee tarkoittamaan toteuttamiskelvotonta palvelurakenteen muutosta ja säädösehdotusta on näiltä osin muutettava siten, että se mahdollistaa myös yhteistyön yksityisten ja kolmannen sektorin palveluntuottajien kanssa.

luonnoksessa esitettyjen pykälien sääntely menee osittain pidemmälle kuin voimassa olevassa hankintalaissa on säädetty. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen hankinnat kilpailutetaan hankintalain 12 luvun mukaisesti. Kyseisessä luvussa ei ole esimerkiksi alihankintaa koskevaa pykälää.

Lisäksi pykälissä tuodaan esiin sotemaakunnalle kuuluvia erilaisia selvitys- ja varmistusvelvollisuuksia hankintaprosessin aikana. Näidenkin osalta on tarpeen selkeästi todeta, mikäli näiden osalta on tarkoitus poiketa voimassa olevasta hankintalaista. Hankintalaista poikkeava selvitysvelvollisuus on sekä hankintayksikölle, että palvelun tarjoajalle raskas ja epäselvä (kumpaa noudatetaan hankintalakia vai sotelakia) Raskaat ja byrokraattiset hankintaprosessit johtavat siihen, että hankintoja ei tehdä ja maakunnan oma tuotanto jää ainoaksi tuotantomuodoksi, mikä ei ole hyvä kehityssuunta ja vähentää väistämättä alueiden elinvoimaisuutta ja heikentää palveluja, kun lainsäädännöllä muodostetaan käytännössä julkinen monopoli.

16§:n mukaan yksityisen palveluntuottajan alihankinnan edellytetään olevan vain täydentävää. Alihankinta on laillinen ja usein tarkoituksenmukainen organisoitumisen muoto, joka mahdollistaa myös pienten ja aloittavien yritysten markkinoille pääsyn. Rajoittamalla alihankintaa keinotekoisesti ja perusteettomasti lainsäädännöllä heikennetään merkittävästi erityisesti pienten yritysten asemaa, jotka tarjoavat paikallisesti hyviä ja joustavia paikalliset tarpeet huomioivia lähipalveluja.

Lakiesitys on luonteeltan yritysvastainen, eikä se myöskään huomioi riittävästi kolmannen sektorin toimijoita. Esitetyllä lainsäädännöllä ajetaan toimivia, laadukkaita ja kustannustehokkaita yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoita toimintakyvyttömiksi, romutetaan alueellisia hyviä käytäntöjä ja palvelumalleja sekä väistämättä heikennetään kansalaisten palveluja ja alueiden elinvoimaisuutta.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaita

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Esityksen vaarana on, että valtion ohjaus menee suunnitteluperusteita ja tavoitekuvauksia tarkemmalle tasolle ja maakunnan itsehallinto on vain nimellinen.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaatavuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä pääosin

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

6§ Pelastustoimen palvelutasopäätös

Muutosesitys: Lisätään maakunnalle velvoite kuulla kuntia pelastustoimen palvelutasopäätöksestä

Muutosesitys: Perusteluosaan lisätään maininta, että pelastustoimen neuvottelukunta kuulee työssään kuntia.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Esitys lisää merkittävästi valtion ohjausta pyrkien estämään maakunnan itsehallinnon pelastustoimen asioissa. Esityksessä kuvatut tavoitteet olisivat saavutettavissa jo nykyjärjestelmän puitteissa.

Paikallisen turvallisuuden ja toimintakyvyn varmistamiseksi sopimuspalokuntien rooli on elintärkeä. Kansallisen ohjauksen lisääntyessä tulee huolehtia siitä, että paikallisten sopimuspalokuntien rooli ei vaarannu. Sopimuspalokunnat perustuvat merkittävään vapaaehtoiseen resurssiin ja myös tämän vuoksi niiden toimintamahdollisuuksien turvaaminen on erityisen tärkeää. Mikäli uudistuksella romutetaan paikalliset sopimuspalokunnat se on uhka sekä kansalliselle, että paikalliselle varautumiselle.

Seuranta- ja arviontivelvollisuuden osa-alueella on päällekkäisyyttä sisäministeriön ja aluehallintovirastojen tehtävien välillä. Päätösvallan säilyttäminen maakunnan tasolla huomioisi paremmin alueelliset ja paikalliset tarpeet.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä pääosin

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä pääosin

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi

mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

ei pääosin

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei [Kuntien Irtaimen omaisuuden siirto maakunnalle on korvattava käyvästä arvosta.]

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelyistä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

ei pääosin [Esitetty minimikompensaatoraja 0,7 kunnallisveroprosenttiyksikköä on liian korkea ja se tulee laskea 0,25 kunnallisveroprosenttiyksikköön. Kaikki siirtyvät omaisuuserät on huomioitava kompensoinnissa, myös nykyisten sote-kuntayhtymien peruspääoma.]

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei [Ei ole perusteltavissa millään laillisella perusteella, on täyttä sosialisointia]

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

7 luku erinäiset säännökset

53§ Kunnan tuloveroprosentti

" Vuonna 2022 kunnanvaltuuston on määrättävä vuoden 2023 tuloveroprosentti vuoden 2022 tuloveroprosentti vähennettynä 12,63 prosenttiyksiköllä. "

Kuntien hallinto perustuu kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kunnilla on verotusoikeus. Ko. 53 §:n mukainen kirjaus kuntien vuoden 2023 tuloveroprosentista rajoittaa kunnallista itsehallintoa. Kunnalla voi olla tarve nostaa tai laskea veroprosenttia ja siihen kunnalla tulee itsehallintonsa perusteella olla oikeus.

Voimaanpanolain 41 § 2 mom:

Kunnalla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettu korvaus siltä osin, kuin omaisuusjärjestelyistä aiheutuvista välittömistä kustannuksista johtuva kunnallisveroprosentin laskennallinen korotustarve ylittää 0,7 prosenttiyksikköä 0,25 prosenttiyksikköä (korvausraja).

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Omaisuuksien siirtyminen sote-maakunnalle

Kunnan näkökulmasta keskeinen kysymys uudistuksen voimaantullessa on kuntien omistukseen jäävien toimitilojen käyttö sote-palvelujen tuottamiseen siirtymäkauden vuokrajärjestelyn (3+1 vuotta) jälkeen ja vuokrataso siirtymäkaudella. Kunnat joutuvat olemaan pitkään epätietoisia siitä, tuleeko maakunta hyödyntämään kuntien sote-käytössä olevia tiloja siirtymäkauden jälkeen ja millä mekanismilla ja hinnalla mahdollinen hyödyntäminen tapahtuu. Myös irtaimiston osalta voi tulla ongelmia joissakin yksittäisissä tapauksissa.

Kunnille maksettavat korvaukset omaisuusjärjestelyistä

Ehdotettu kunnille maksettavan kompensaaation laukaiseva taloudellisten menetysten raja-arvo (0,7 prosenttiyksikköä laskennallisesta kunnallisveron korotustarpeesta) on liian korkea. Kompensaatiota laskettaessa tulee ottaa myös esityksestä poiketen kaikki omaisuuslajit.

Kunnilta maakunnille siirtyvien ulkoistamissopimusten mitättömyys

Kuntaliiton lausunnon mukaisesti myös Puolangan kunta katsoo, että ehdotettu voimaanpanolain 28§:n mukainen kunnilta maakunnille siirtyvien ulkoistamissopimusten mitättömyyssääntely ei ole toteuttamiskelpoinen ratkaisu. Ulkoistamissopimusten mitättömyysuhka on lähtökohtaisesti elinkeinon- ja sopimusvapautta rajaava toimenpide. Sopimuksen mitättömyyden suoraan lain nojalla tulisi olla tarkkarajaista. Esityksen mukaan ulkoistamissopimusten mitättömyyttä arvioitaisiin

suhteessa järjestämislain 8§: ään (sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuu) ja 12 §: ään (edellytykset palvelujen hankkimiselle yksityiseltä palveluntuottajalta.) Molemmat säännökset ovat hyvin tulkinnanvaraisia siitä huolimatta, että niiden perustelut ovat erittäin laajat. Ongelmaa korostaa, että mitättömyyden tulkitsisi maakunta, joka ei ole sopimusten osapuoli ja jolla on selkeästi oma intressi asiassa. Mitättömyyden tulkintaristiriitojen ratkaisumenettely on esityksessä jätetty avoimeksi.

Ehdotettu sääntely on sikälikin outo, että sopimukset katsottaisiin mitättömiksi suoraan lain nojalla, mutta sopimuksia kuitenkin noudatettaisiin kaksi vuotta järjestämislain voimaantulosta, jollei lyhyemmästä siirtymäajasta erikseen sovittaisi. Hankintalain mukaisiin kilpailutuksiin perustuneita ulkoistus sopimuksia on myös vaikeaa jälkepäin muuttaa järjestämislain mukaisiksi ajautumatta vaikeisiin ristiriitatilanteisiin hankintalain kanssa.

Voimaanpanolain 28§:llä puututtaisiin taannehtivasti jo tehtyihin taloudellisesti merkittäviin sopimuksiin, mikä on ongelmallista perustuslain 15§:ssä säädetyn omaisuuden suojan näkökulmasta. Olisi kohtuutonta, että jälkepäin voitaisiin puuttua sopimusten sisältöön sellaisilla perusteilla, jotka eivät ole voineet olla kuntien ja niiden sopimusosapuolien olevien palveluntuottajien tiedossa sopimusta tehdessä. Mainituilla sopimusosapuolilla ei ole voinut tuolloin olla tietoa poliittisesti epävarmojen ja riidanalaisten tulevaisuuden lainsäädäntöratkaisujen sisällöstä. Ehdotettu sääntely loukkaisi vakavasti sopimusosapuolten luottamuksensuojaa.

Esitysluonnoksessa ei ole käsitelty tilannetta, jossa eri luottolaitokset irtisanovat siirtyvät luottonsa joko uudistukseen sisältyvien puutteellisuuden vuoksi tai omista sisäistä syistä. Mikäli luotonantajat eivät hyväksy luottojen siirtoa, ne tulevat kuntayhtymien purkamisen yhteydessä perustajakuntien maksettaviksi. Tämä mahdollinen tilanne tulisi käsitellä voimaanpanolaissa asianmukaisesti ottaen huomioon, että maakuntien lainojen rahoitusvastuun on tarkoitus siirtyä valtiolle.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei pääosin

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei pääosin

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei pääosin

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei pääosin

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Maakuntien rahoituksen riittävyttä suhteessa palveluntarpeeseen (rahoitusperiaate) tukee se, että rahoituksessa otetaan huomioon palvelutarpeen muutos, kustannusten muutos, tehtävien ja velvoitteiden muutokset sekä erityisesti jälkikäteen vuosittain tehtävä kustannusten tarkennus. Se, että palveluntarpeen muutoksesta otetaan huomioon vain 80% aiheuttaa maakunnille merkittäviä rahoituspaineita peruspalvelujen tuottamiseen asiakaslähtöisesti.

Maakuntien rahoituslain 11§:ssä säädettäisiin sote-maakunnan oikeudesta lisärahoitukseen, jos rahoituksen taso vaarantaisi oikeuden riittäviin lakisääteisiin palveluihin. Sote-maakunnalla olisi oikeus saada valtiolta lisärahoitusta. Oikeus lisärahoitukseen ja sen määrä arvioidaan valmisteluryhmässä, jossa on VM:n, STM:n ja SM:n sekä sote-maakunnan edustus. Arvio perustuisi maakunnan toimintaa ja taloutta koskevaan kokonaisarvioon. Käytännössä siis sekä maakunnan oikeus lisärahoitukseen, että lisärahoituksen määrä ovat erittäin harkinnanvaraisten kriteerien takana. Lakisääteisten palvelujen saatavuuden arviointiin liittyvien oikeuksien sääntelyn tulisi olla huomattavasti tarkkarajaisempaa.

Riskinä on, että maakunnallinen hallinto ja sote-maakuntien rahoitus- ja ohjausmalli ohjaavat palveluja vahvasti keskitettyihin ratkaisuihin, eivätkä mallit huomio riittävällä tavalla erilaisia alueita parhaiten palvelevia tapoja, joilla sosiaali- ja terveyspalveluja tuotetaan. Esityksessä tulisi kiinnittää enemmän huomiota asiakasnäkökulmaan ja palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen.

Uusien sote-maakuntien rahoitus- ja maksuvalmiushuolto on esitetty järjestettäväksi tavalla, joka on heikennys nykytilaan. Puolanka kannattaa Kuntien takauskeskuksen esitystä siitä, että sote-maakuntien rahoitus- ja maksuvalmiushuolto ulotetaan pelkästään siirtyville lainoille tarkoitetun järjestelyn lisäksi myös maakuntien uusiin lainoihin ja maksuvalmiusjärjestelyihin. Maakuntien verotusoikeuden puuttuessa lainoille tarvitaan valtion takaus. Tämä olisi väliaikainen ratkaisu, joka väistyisi maakuntien verotusoikeuden ja takauskeskuksen jäsenyyden myötä.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei pääosin [Siirtomalli ei saa pysyvästi heikentää yhdenkään kunnan talouden tasapainoa]

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä pääosin [Syrjäisyyden perusteella määräytyvän kunnan syrjäisyyden lisäosan määräytymisperusteita ei esitysluonnoksessa ole tuotu vielä tarkasti esille. Esityksen mukaan syrjäisyyden laskennassa otettaisiin huomioon tiestö, nykyisen linnun teitse tehtävän laskennan sijaan.]

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Kuntien taloudellisen kantokyvyn varmistaminen on ehdoton edellytys sille, ettei sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus vaaranna muita kunnan järjestämisvastuulla olevia palveluja tai kunnan elinvoimaisuutta. Esityksessä on ehdotettu, että kuntien tulorahoitus vähenisi myös yhteisöveron jaon osalta. Esitys on huolestuttava, sillä yhteisövero on kunnan elinvoimaisuuden mittari ja aito kannustin kehittää kuntaa. Yhteisövero tulisi tulouttaa kuntaan vahvemmin, sillä se ei kytkeydy yhtä suorasti sosiaali- ja terveyspalveluihin, vaan kuntiin jäävän elinvoimatehtävän toteuttamiseen.

Monipaikkaisuuden lisääntymisen vuoksi on harkittava, tulisiko väestön vapaa-ajan asuminen huomioda suunniteltaessa verotuksellisia ratkaisuja. Koronapandemia on osoittanut, että myös harvaan asuttujen alueiden on voitava tarjota asukaslukea suurempaa palvelukapasitettia vastatakseen myös vapaa-ajanasukkaiden palvelutarpeisiin. Kuitenkin verorahoitus kohdistuu

kyseisten henkilöiden osalta vain vakitukselle asuinpaikkakunnalle. Tämä asia tulee ratkaista uudistuksen yhteydessä. Esimerkiksi Puolangan palveluverkko on mitoitettava kaksinkertaiselle väkimäärälle 2/3 ajan vuodesta ja tästä aiheutuu muutostarve suoraan vakituisten asukkaiden määrästä laskettuun palvelutarpeeseen.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitetyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

kyllä pääosin

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

AVL 130§, myös kunnalla tulee säilyttää oikeus laskennalliseen palautukseen myös sote palveluiden osalta. Tällöin tulee huomioida vastaavasti myös varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen laskennallinen palautus.

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Yhteisöveron metsäerän säilyminen kunnilla jatkossa. Kiinteistöjärjestelyjen varainsiirtovapaus tulee jatkua myös 3+1 kauden jälkeen.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

Vähintään yhtä tärkeää kuin pääkaupunkiseutujen erillistarpeiden huomiointi on harvaan asuttujen seutujen erilainen palvelujen tarve ja näiden alueiden palvelujen saavutettavuuden turvaaminen.

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereininen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä pääosin

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

ei pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

ei

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Maakunnan toiminnan valtioonohjaus on voimakasta, mikä johtuu siitä, että maakuntien rahoitus on miltei kokonaan valtionrahoitusta. Maakunnan ohjausjärjestelmää on ongelmallinen maakuntien itsehallinnon näkökulmasta. Maakuntien oma verotus mahdollistaisi kevyemmän ohjausjärjestelmän. Maakuntia ohjaavat lainsäädännön suorat velvoitteet, lainsäädäntöön perustuvan toiminnan ja talouden ohjausjärjestelmä sekä maakuntien erittäin tiukka investointien ohjaus- ja rahoitusjärjestelmä.

Maakuntien mahdollisuus sopia työnjaosta kuntien kanssa on liian rajoitettua. Maakuntien tehtäviä tulisi myös maakunnan ja kunnan välisellä sopimuksella voida siirtää kunnan järjestämisvastuulle, silloin kun se on tarkoituksenmukaista tehtävän hoidon ja asiakasnäkökulmasta.

Uudistuksen kuntavaikutusten arviointia muun muassa kuntien rooliin, toimintaan, talouteen ja elinvoimaan ei voida pitää riittävänä. Ennen lopullisten päätösten tekemistä on tarpeen tehdä laaja arvionti uudistuksen vaikutuksista kuntien talouteen, toimintakykyyn ja elinvoimaisuuteen laajemmin kuin vain verotuksen tai vastaavien arvioitujen lyhyen tähtäimen mittarien perusteella.

Yritykset työpaikkoineen ovat keskeisin kunnan elinvoimatekijä. Uudistuksen valmistelussa yritysvaikutusten arviointi on toteutettu erittäin puutteellisesti, käytännössä yritysvaikutuksia on arvioitu vain nykyisten kokonaisulkoistusten mitätöinnin osalta. Esitys ei tunnista lainkaan monipuolista, paikallista palvelutuotantoa, työllisyyttä ja elinvoimaa ylläpitävää pk-sektoria ja kolmatta sektoria. Hallituksen lopullisessa esityksessä tulee arvioida vaikutukset sekä yrityksille että kolmannelle sektorille ja tehdä niiden perusteella tarvittavia muutoksia lakeihin.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Kunnille muutoskustannuksia syntyy esimerkiksi ICT- ja tukipalvelujen uudelleen järjestämisestä. Muutoskustannus kunnille tulee olemaan suurempi kuin vain maakuntiin siirtyvän resurssin verran, sillä resurssoinnin kaventuessa jäljelle jäävät toiminnot eivät välttämättä suoraan skaalaudu jäljelle jäävään tarpeeseen.

Digitalisaation mahdollisuudet tulee pitää uudistusta tehtäessä vahvasti mukana. Digitalisaatio ei korvaa lähipalveluja, mutta parhaimmillaan se monipuolistaa palvelutarjontaa, parantaen asiakaspalvelua, lisäten tehokkuutta ja tuoden kustannussäästöjä. Yhteistyö yksityisen sektorin kanssa digitaalisten palvelujen käytön edistämiseksi olisi yksi tehokas keino muutosprosessissa.

a) vuosina 2021-2022?

Vaarana on, että paikallisesti merkittävät palveluja tarjoavat yksityiset ja kolmannen sektorin toimijat, kuten esimerkiksi ikäihmisten palveluja tuottavat yhdistykset tai pk-yritykset eivät pystyisi osallistumaan kilpailutuksiin. Tämä aiheuttaisi merkittävän paineen julkisten asumispalvelujen lisäämiseen ja ajaisi useita paikallisia yrityksiä ja yhdistyksiä luopumaan toiminnastaan (konkurssiin) sen muututtua taloudellisesti kannattamattomaksi.

b) vuosina 2023-2024?

Veisi merkittävän osan työpaikoista pois paikkakunnalta palvelujen keskittyessä julkisen toimijan toimesta.

c) vuodesta 2025 alkaen?

Heikentäisi merkittävästi alueen houkuttelevuutta asuinympäristönä palvelujen kadotessa keskuksiin ja työpaikkojen katoamisen myötä.

a) vuosina 2021-2022?

Vaikeuttaisi toimintaa ja sen kehittämistä

b) vuosina 2023-2024?

Tilat jäisivät vaille käyttöä, paine rakentaa korvaavat tilat keskuksiin kova.

c) vuodesta 2025 alkaen?

Tyhjät tilat edelleen ilman käyttöä

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

kyllä

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

Pahimmillaan mitätöitävien sopimusten arvo olisi noin 15 miljoonaa euroa Puolangalla

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimukseen yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

Hoivatilojen riski jäädä tyhjilleen palveluja keskitettäessä

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

sote-integraatio

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen "sote-maakunta" korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Meneillään oleva uudistus on kokoluokassaan ja merkityksessään niin suuri, että pidämme tärkeänä voimavarojen ja poliittisen tahdon keskittämistä siihen. Uudistukseen ei tule sisällyttää muita toimialoja tai toimintoja kuin nyt suunnitellut. Se haittaisi merkittävästi tämän uudistuksen toteuttamista. Mielestämme ei ole myöskään toiminnallisesti tarkoituksenmukaista siirtää muita vastuita kunnilta maakunnille kuin nyt esitetyt.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Peltola Harri
Puolangan kunta